

H3 Specifieke BSA-lessen

3.1 Eerste week van het schooljaar BSA-PO

Elk schooljaar beginnen de lessen van de BSA op dezelfde manier. De eerste week van het schooljaar is bedoeld om de kinderen en de leerkracht (weer) te laten wennen aan de BSA en aan elkaar. De doelen, vaste gewoonten en regels worden (weer) voor het voetlicht gebracht.

De eerste twee lessen wordt er geen tekst gelezen en geen onderzoek gedaan. In plaats daarvan interviewen de kinderen elkaar. De eerste les over hun tijdsbesteding en liefhebberijen. De vragen in het interview van de tweede les zijn meer gericht op de leerdoelen van de kinderen (zie de bijlagen bij dit hoofdstuk).

Tijdens het onderdeel woordenschat wordt aandacht besteed aan het lezen van kranten en tijdschriften (artikel, column) en boeken (genre, paperback, enzovoort).

Bij de eerste lesweek hoort ook de eerste ouderavond. Ook tijdens deze avond, die voor de ouders van leerlingen in groep 6 een kennismaking is en voor de anderen een hernieuwde kennismaking, worden de doelen van de BSA voor de ouders duidelijk gemaakt. Ook wordt met hen gesproken over de rol die zij zelf thuis kunnen spelen om hun kind te ondersteunen op de BSA.

Voor het programma van de ouderavond, zie hoofdstuk .. Ouderbetrokkenheid.

3.1 Eerste week van het schooljaar, bijlage 1

Agenda eerste week

Agenda maandag 27 en 28 augustus 2012

- 15.30 De leestafel:
Je weet hoe een krant is opgebouwd.
Je weet wat het hoofddoel van de leestafel is.
- 16.00 De agenda doornemen:
Je weet wat je vandaag gaat leren.
- 16.05 Woordenschat:
Je leert 5 nieuwe woorden:
1. het artikel 2. de rubriek 3. het katern 4. de column 5. Het commentaar
- 16.15 Interview:
Je stelt elkaar vragen om elkaar beter te leren kennen.
- 16.40 Doelstellingen en regels:
We bespreken de regels en de doelen van de BSA.
- 16.55 Terugblik:
Je kijkt terug op wat je vandaag geleerd hebt.

Huiswerk:

- Je neemt een boek mee wat je in de vakantie gelezen hebt.
- Je maakt de voorkant van je map.

Agenda van 29 en 30 augustus 2012

- 15.30 De leestafel:
Je weet wanneer een artikel geschikt is om er met elkaar over te praten tijdens de leestafel.
Je vat de tekst kort samen.
- 15.45 De agenda doornemen:
Je weet wat je vandaag gaat leren.
- 15.50 De boekenclub:
Je weet welke verschillende vertelperspectieven er zijn.
Je vertelt elkaar meer over je eigen gelezen boek.
- 16.15 Woordenschat:
Je leert 5 nieuwe woorden:
1. het genre 2. de fictie 3. het vertelperspectief 4. de paperback/de hardcover 5. de uitgeverij
- 16.20 Interview 2:
Je stelt elkaar vragen om elkaar beter te leren kennen.
- 16.40 Persoonlijke doelen:
Je formuleert je eigen persoonlijke doelen en beschrijft ook hoe je deze doelen wilt gaan behalen.
- 16.55 Terugblik:
Je kijkt terug op wat je vandaag geleerd hebt.

3.2 Eerste week van het schooljaar, bijlage 2
Interviewvragen eerste week

[volgt]

3.1 De eerste week van het schooljaar, bijlage 3

Hand-out regels op de BSA

Regels:

Om beter te worden, moet je veel moeite doen.

- Je hebt altijd je huiswerk gemaakt.
- Je bent altijd aanwezig op de BSA, als je ziek bent meld je je af bij Harmen.

Op de Brede School Academie wordt gestudeerd, daarom heerst er rust.

- Niet rennen, maar lopen in de gangen.

Algemeen

- Petten moeten in de les af.
- Geen snoep, alleen gezonde tussendoortjes of traktaties.
- We gaan zorgvuldig met alle materialen van de BSA om.

3.2 Eerste periode BSA-VO

Kennismaking

Het kennismaken met de kinderen gebeurt mede aan de hand van twee interviews. Dit is een werkvorm die hoort bij de 'Vreedzame School'. Ze is reeds voor de reguliere BSA uitgewerkt en aangepast aan het VO. In de kennismakingsperiode wordt ook aandacht besteed aan het kunnen samenwerken met iedereen. De docent kan dit stimuleren door de kinderen elke les met iemand anders te laten samenwerken. De formulieren voor de interviews vind je in bijlage 1, achterin dit hoofdstuk.

Boot camp

De boot camp periode duurt vijf weken. Het programma volgt een cyclus van twee lessen per week.

Les 1: We volgen de standaard BSA-les.

Les 2: Laten kennismaken met / het trainen van vaardigheden die zij gedurende het hele schooljaar nodig zullen hebben tijdens de lessen van de BSA, maar ook tijdens de reguliere lessen op school.

Tijdens les 2 van de boot camp is de kern van de les gericht op:

Week 1: journalistieke genres

Week 2: onderzoek

Week 3: presentatievaardigheden

Week 4: debatvaardigheden

Week 5: schrijfvaardigheden

In één week wordt voor beide lessen dezelfde tekst gebruikt, zodat er geen tijd verloren gaat met het lezen van de tekst. Tijdens les 2 wordt alle aandacht gericht op de vaardigheid die centraal staat.

Boot camp week 1, journalistieke genres

Doel:

De leerlingen kennen de kenmerken van verschillende journalistieke genres.

De leerlingen kunnen het journalistieke genre van een artikel bepalen.

Werkwijze:

De docent vraagt leerlingen om zo veel mogelijk journalistieke genres (ofwel soorten artikelen) te noteren. Daarbij mogen ze door de kranten van de leestafel bladeren. De docent verzamelt de uitkomsten op de flap-over.

Daarna deelt hij de hand-out uit met een korte omschrijving van de kenmerken van de belangrijkste journalistieke genres (nieuwsbericht, column, opiniestuk, achtergrondverhaal/analyse, interview, reportage). De docent bespreekt deze hand-out klassikaal met de leerlingen (bijlage 2).

De leerlingen krijgen vervolgens in groepjes van drie, een bundeltje met zes artikelen (zie bijlage 2). Ze moeten met behulp van de hand-out van elk artikel aangeven om welk genre het gaat.

De docent geeft de oplossing (respectievelijk: column, opiniestuk, nieuwsbericht, reportage, interview,

nieuwsanalyse) en bespreekt aan de hand van het voorbeeldartikel nogmaals de journalistieke genres waarvan blijkt dat leerlingen die lastig vinden.

Tenslotte proberen leerlingen van elk journalistieke genre een artikel te vinden in de kranten van de leestafel. Degene die als eerste zes goede artikelen vindt, heeft gewonnen.

Handige link:

<http://apps.nrc.nl/stijlboek/stijlgids/journalistieke-genres>

Woordenschat:

het genre, objectief, subjectief, de opinie, de actualiteit

Boot camp week 2, onderzoek

Doel:

- De leerlingen weten aan welke criteria een goede onderzoeksvraag voldoet.
- De leerlingen weten dat zij naast digitale bronnen ook schriftelijke bronnen kunnen raadplegen om antwoorden te vinden.
- De leerlingen weten dat schriftelijke en digitale bronnen verschillen in bruikbaarheid en weten wat die verschillen zijn.

Werkwijze:

Leerlingen denken in groepjes van vier na over criteria waaraan een goede onderzoeksvraag moet voldoen. Dit doen ze eerst individueel. Ze noteren ieder hun gedachten in één van de trapeziumvormige vlakken op de 'placemat' van het groepje (zie bijlage 3).

Daarna overleggen ze met elkaar en noteren ze een gezamenlijke top drie in de centrale rechthoek. De docent bespreekt de uitkomsten klassikaal met de leerlingen.

Vervolgens wordt de hand-out met criteria uitgedeeld (bijlage 3). De docent controleert klassikaal de overeenkomsten en verschillen van de criteria die de leerlingen hebben gevonden.

De docent laat de onderstaande onderzoeksvragen op het scherm zien. Met behulp van de hand-out gaan de leerlingen na of de onderzoeksvragen aan de criteria voldoen.

Hoeveel neushoorns worden er jaarlijks gestroopt?

Bij deze vraag hoort een simpel antwoord. Kan wel nuttige, feitelijke informatie opleveren bij het beantwoorden van een ruimere onderzoeksvraag naar het stropen van neushoorns.

Waardoor wordt de neushoorn meer dan door stropen met uitsterven bedreigd?

Dubbelzinnige vraag. Wat wordt bedoeld? Ergere oorzaken dan stropen of meer oorzaken dan enkel stropen?

Waarom wordt er zo weinig gedaan tegen het stropen van neushoorns?

Niet feitelijk. Het begrip 'zo weinig' is subjectief en moraliserend.

Hoe wordt geprobeerd om het stropen van neushoorns tegen te gaan?

Goede onderzoeksvraag. Misschien nog beter: 'In hoeverre ...', want die woordkeuze laat ruimte dat er wellicht niets tegen stropen wordt gedaan.

Waar komt de naam neushoorn vandaan?

Dit antwoord is algemeen bekend.

Hoe komt het dat sommige mensen geloven dat geneesmiddelen gemaakt van de hoorn van neushoorns werken, en andere mensen niet?

Deze vraag is te ruim en waarschijnlijk niet te beantwoorden binnen 45 minuten, of is zelfs helemaal niet te beantwoorden.

Leerlingen gaan op zoek naar het antwoord op de onderzoeksvraag: Hoe wordt geprobeerd om het stropen van neushoorns tegen te gaan?

De ene helft van de klas maakt gebruik van internet, de andere helft van de klas gebruikt schriftelijke bronnen. In een onderwijsleergesprek probeert de docent de voor- en nadelen van beide bronnen onder de aandacht te brengen (zie bijlage 3).

Woordenschat:

in hoeverre, digitaal, het criterium, relevant, onderbouwen

Boot camp week 3, presentatievaardigheden

Doel:

- De leerlingen weten aan welke criteria een goede presentatie moet voldoen.
- De leerlingen kunnen een goede presentatie geven en beoordelen aan de hand van de criteria.

Werkwijze:

De docent geeft een presentatie van 2 à 3 minuten naar aanleiding van de onderzoeksvraag Hoe wordt geprobeerd het stropen van neushoorns tegen te gaan? Uiteraard voldoet deze presentatie aan alle criteria. De docent gebruikt hierbij onderstaand schema.

Begin

Afgelopen jaar zijn er in Zuid-Afrika 448 neushoorns afgeslacht. Voor het huidige jaar verwacht men dat dit aantal rond de 515 zal komen te liggen. Hoe wordt er geprobeerd stropen tegen te gaan?

Midden

Einde

Ondanks al deze maatregelen (korte opsomming, wordt de neushoorn nog steeds met uitsterven bedreigd. De strijd tegen stropen is nog niet gewonnen!

De docent vraagt aan de leerlingen wat zij goed vinden aan de presentatie.

Daarna wordt de hand-out presentatievaardigheden uitgedeeld en besproken (zie bijlage 4).

De leerlingen krijgen 10 minuten om op basis van deze hand-out een presentatie van 2 à 3 minuten voor te bereiden over een onderwerp dat ze hebben gelezen tijdens de leestafel. Ze gebruiken hierbij een kaartje waarop ze aantekeningen maken (zie bijlage 4).

Vervolgens houden alle leerlingen hun presentatie in groepjes van drie, dus aan twee andere leerlingen. Telkens geven de twee leerlingen feedback op de presentatie van de ander aan de hand van de criteria op de hand-out. De docent loopt rond en luistert mee. Als er tijd over is kunnen één of twee leerlingen hun presentatie voor de hele groep houden.

Woordenschat:

de anekdote, de statistiek, het citaat, bekijken, articuleren

Boot camp week 4, debatvaardigheden

Doel:

- De leerlingen kennen verschillende debatvormen
- De leerlingen kennen de regels van het debatteren
- De leerlingen weten waaraan een goed argument voldoet

Werkwijze:

Een leerling van het school debatteam geeft een workshop over debatteren. De workshop gaat als volgt:

Theorie:

De leerling legt uit wat debatteren is en waarom je het nodig hebt. Daarna wordt ingegaan op verschillende debatvormen. De nadruk ligt op de werkwijze van Het Lagerhuis (zie www.debatindeklas.nl). Tenslotte wordt iets verteld over een goede debathouding en aan welke eisen een goed argument moet voldoen.

Praktijk:

Eerst wordt er een kort debatspel (De Luchtballon, zie www.debatindeklas.nl) gedaan. Daarna gaan de leerlingen debatteren over twee stellingen. Bij voorkeur is één van de twee stellingen controversieel voor de groep ('Hoofddoekjes moeten verboden worden', zodat de kinderen leren dat je als debater ook de advocaat van de duivel moet kunnen spelen).

Handige links:

www.debatindeklas.nl

www.schooldebatteren.nl

www.ericstam.nl

www.debatblog.nl/2009/12/16/hoe-maak-je-een-argument-overtuigend/

Woordenschat:

het debat, de stelling, de advocaat-van-de-duivel, het argument, parlementair

Boot camp week 5, schrijfvaardigheden

Doel:

- De leerlingen kunnen een objectief artikel en een subjectief artikel herkennen.
- De leerlingen weten hoe een objectief artikel en een subjectief artikel zijn opgebouwd.
- De leerlingen kunnen een objectief artikel schrijven en een subjectief artikel schrijven over een bepaald onderwerp.

Werkwijze:

De docent laat de leerlingen verschillende krantenkoppen zien, gecombineerd met een fragment uit het bijbehorende artikel. (zie bijlage 5)

Leerlingen moeten zelf aangeven of het artikel objectief of subjectief is.

De docent geeft de oplossing en bespreekt met de leerlingen de kenmerken van een objectief en een subjectief artikel.

Daarna wordt aan groepjes van drie leerlingen een objectief of subjectief artikel zonder alinea's, op A3-formaat uitgedeeld. (zie bijlage 6) De leerlingen moeten zelf het begin, midden en einde van het artikel bepalen en in de kantlijn aangeven wat de kenmerken van elk gedeelte zijn.

Vervolgens lopen de groepjes een rondje langs de andere artikelen, bekijken het resultaat en schrijven er zo nodig aanpassingen bij.

De docent bespreekt klassikaal de uitkomsten.

Daarna wordt de hand-out met het stappenplan voor het schrijven van een objectief artikel en een subjectief artikel uitgedeeld. (zie bijlage 7)

In eerste instantie zullen leerlingen als ze in de rol van journalist functioneren, een 'gewoon' objectief of subjectief artikel schrijven. Als ze dit goed onder de knie hebben, kunnen ze zich wellicht een keer wagen aan een specifiek journalistiek genre, zoals een fictief nieuwsartikel, een interview (objectief), of een column (subjectief).

Woordenschat:

verifiëren, afbakenen, uitwerken, controversieel, warm maken voor

Bijlagen:

- 1 Vragen voor het eerste en voor het tweede BSA-interview
- 2 Hand-out journalistieke genres en voorbeeldartikelen
- 3 Hand-out onderzoeksvragen, bronnen, trapezium
- 4 Hand-out presentatievaardigheden, kaartje
- 5 Hand-out schrijfvaardigheden: objectieve artikelen en subjectieve artikelen
- 6 Hand-out schrijfvaardigheden: artikelen zonder alinea's
- 7 Hand-out schrijfvaardigheden: stappenplan objectieve en subjectieve artikelen

3.2 Eerste periode VO , bijlage 1

Vragen voor het eerste en voor het tweede BSA-interview

Eerste interview:

Welk vak vind je tot nu toe het leukst?

Waarom heb je voor jouw middelbare school gekozen?

Waar ben je goed in?

Hoeveel broers en zussen heb je?

Welke sport beoefen je?

Waar woon je? (woonplaats en wijk)

Wat doe je het liefst na schooltijd?

Wat is je favoriete televisieprogramma?

Tweede interview:

Wat is het laatste boek dat je hebt gelezen?

Vind je dat je goed kunt samenwerken met anderen? Leg uit

Op welke krant zijn jullie thuis geabonneerd?

Volg je het nieuws / de actualiteit? Wen zo ja: op welke manier? Zo nee: waarom niet?

Wat is de reden dat je hebt gekozen voor de BSA?

Gebruik je de computer vaak? En zo ja: waarvoor?

Wat wil je later worden?

Lees je vaak? Zo ja: wat lees je?

3.2 Eerste periode VO, bijlage 2

Hand-out journalistieke genres en voorbeeldartikelen

Een nieuwsbericht:

- is betrekkelijk kort, maar kan sterk in lengte verschillen
- is objectief: geeft de feiten weer
- geeft antwoord op de vragen: wat? wie? waar? wanneer? waarom? hoe?

Een column:

- is betrekkelijk kort
- is subjectief: geeft de mening van de schrijver weer
- heeft een persoonlijk, humoristisch en/of luchtig karakter

Een opiniestuk:

- is betrekkelijk lang
- is subjectief: geeft de mening van de schrijver weer
- heeft een duidelijke structuur en een serieus karakter

Een achtergrondverhaal / analyse:

- is betrekkelijk lang
- is objectief, maar zit tegen subjectief aan: geeft verschillende meningen en/of feiten weer, die worden voorzien van commentaar en een conclusie. De lezer moet op basis van deze informatie zijn eigen conclusie kunnen trekken.
- geeft een bredere kijk op de actualiteit

Een vraaggesprek / interview :

- is meestal betrekkelijk lang, maar kan sterk in lengte verschillen
- geeft de opvattingen en/of het karakter van een persoon weer
- heeft de vorm van een dialoog

Een reportage:

- is betrekkelijk lang
- geeft een beschrijving weer van een gebeurtenis aangevuld met achtergronden
- heeft de vorm van een ooggetuigenverslag

Er zijn ook nog andere genres zoals bijvoorbeeld recensie, necrologie, portret en commentaar; zie <http://apps.nrc.nl/stijlboek/stijlgids/journalistieke-genres>

Heren politici: blijf af, van die marshmallows

Asha ten Broeke – 29/11/11, 09:00

Vergeef me, Moeder Aarde, want ik heb gezondigd. Ondanks al mijn planeetvriendelijke idealen heb ik me onlangs laten verleiden tot het aanschaffen van een klimaatverpestende automobiel.

De gezinswagen maakt dat ik bij vriendenbezoek aan de andere kant van het land niet langer mijn twee kinderen plus buggy en bagage per bus, trein en tram hoeft te vervoeren; iets wat drie uur van je dag kost, en vanwege alle hartverzakkingen - “Nee, NU doorlopen anders gaan de deuren dicht en sta ik nog hier op het perron” - ook minstens drie jaar van je leven.

Ik maak mezelf wijs dat het voor de aarde niet uitmaakt dat er voor onze deur nu zo'n gemakvehikel staat. “Ach, de aarde warmt heus niet zoveel op van één extra auto.” Dat is natuurlijk een smoes. Ik weet zelfs hoe de smoes heet: cognitieve dissonantiereductie. Dat betekent dat wanneer je iets doet waar je eigenlijk niet achter staat, je je idealen aanpast aan je gedrag zodat je je niet zo'n loser voelt.

Mijn innerlijke excuustruus wordt daarbij geassisteerd door het feit dat de opwarming van de aarde de laatste tijd nauwelijks in het nieuws is geweest. Klimaatsceptici hebben zo succesvol gelobbyd voor twijfel dat zelfs veel groen geïnclineerde medemensen hun activisme tot nader order hebben opgeschort, en dankzij de eurocrisis waren we bovendien veel te verdiept in onze economische navel om nog te letten op smeltende gletsjers en stijgende temperaturen.

Het was vorige week dan ook ruw wakker worden, toen in aanloop van de klimaatconferentie in Durban het ineens weer zoetjesaan opwarmingsnieuws begon te regenen. Optimistisch was het niet: een tweede Verdrag van Kyoto zit er niet in. Aanpassing is het nieuwe toverwoord.

Dit gebrek aan onmiddellijke daadkracht getuigt in het kader van 'voorkomen is beter dan genezen' allerm minst van langetermijnvisie. Nu is het uitstellen van behoeftes in ruil voor een latere beloning ook erg moeilijk, toonde onderzoeker Walter Mischel al in 1972 aan. Hij gaf zeshonderd kinderen van rond de vijf jaar een marshmallow, met de boodschap dat als ze die het komende kwartier niet opaten, ze er nog eentje kregen.

Dat bleek lastig. De kinderen draaiden op hun stoel, deden hun ogen dicht om de verleiding maar niet te hoeven zien. Sommigen aaiden de marshmallow, alsof het een diertje was. Ondanks al die inspanningen ging een flinke meerderheid van de kinderen binnen de vijftien minuten voor de bijl.

Ziehier de maatschappij in het klein. De lange termijn is in onze samenleving op vrijwel elk vlak ondergeschikt aan de dictatuur van het Nu Hebben. Liever nu een hamburger dan over vijf jaar geen overgewicht. Liever nu hypotheekrenteaftrek dan over tien jaar ook nog een functionele huizenmarkt. Liever nu lekker blijven rijden, vliegen, en produceren dan nu onze CO2-uitstoot matigen ten behoeve van de volgende generaties.

Ik ben me er pijnlijk van bewust dat de autobezitter in mij voor deze valkuil allesbehalve immuun is. Wat ik echter nog pijnlijker vind, is hoe stevig de Nu-cultus wordt omarmd door mensen die betaald worden om beter te weten - politici, bijvoorbeeld. Er bestaat een gezegde: we hebben de aarde niet geërfd van onze ouders, maar te leen van onze kinderen. Het is tijd om van de marshmallow af te blijven. We zijn geen kleuters meer.

Bron: Volkskrant

‘Het dierenwelzijn is geen mensenrecht, dus stem tegen verbod op ritueel slachten’

Fred Grünfeld – 12/12/11, 14:37

In de kwestie van het verbod op ritueel slachten speelt geen botsing van mensenrechten; want het dierenwelzijn hoe belangrijk ook is geen mensenrecht. Het moge duidelijk zijn dat het een teken van beschaving is dat dieren geen onnodig leed wordt toegebracht. Daarmee kan gesteld worden dat er zwaarwegende argumenten zijn voor een verbod, maar dat is niet voldoende om een inbreuk op een mensenrecht te rechtvaardigen. Dat stelt hoogleraar Mensenrechtenschendingen Fred Grünfeld.

Gevoelens van angst en vrees hebben joden en moslims als morgen de Eerste Kamer het initiatief wetsvoorstel van het verbod op ritueel slachten niet afwijst. Dierenwelzijn krijgt dan voorrang boven de rechten van de mens. Dit is meer dan alleen een beperking van de vrijheid van godsdienst want het is een krenking wanneer hun identiteit en hun religieus gebod ondergeschikt wordt gemaakt aan het bedwelmde slachten van dieren. Zijn de rechten van de mens dan absoluut en kan daar geen enkele beperking op plaatsvinden? Nee, zo is het niet.

Omgekeerde wereld

In de eerste plaats hebben we hier te maken met een klassiek grondrecht dat de overheid zich heeft te onthouden van ingrijpen. Er is géén enkel grondrecht in Nederland bekend, waarin een aantasting van dat grondrecht door de overheid, alleen door de belanghebbende met een verzoek voor een ontheffing van die aantasting, kan worden hersteld. Dat is de omgekeerde wereld en klemmend nu het om een fundamenteel mensenrecht gaat. Dat zou in dit wetsvoorstel wel het geval zijn.

In de brief van 25 november 2011 aan de Eerste Kamer wordt gesteld dat ontheffing van de plicht tot voorafgaande bedwelmings alleen kan worden verkregen ‘als op basis van onafhankelijk vastgesteld bewijs is aangetoond dat het welzijn van slachtdieren bij de rituele slacht niet in grotere mate wordt benadeeld dan in het geval van slacht middels voorafgaande bedwelmings’. Wanneer de PvdA vervolgens in dit verband vraagt of de regering andere voorbeelden kan noemen waarbij de bewijslast op de rechthebbende en niet op de overheid rust, luidt het antwoord: ‘andere voorbeelden van een dergelijke bewijslast zijn het kabinet niet bekend’. Een unieke inperking van dit grondrecht dus.

Volgens het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens kan de vrijheid aan een ieder zijn godsdienst te belijden en de daarmee verband houdende geboden en voorschriften ‘alleen bij wet worden beperkt als dat in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen’.

In deze kwestie van het verbod op ritueel slachten speelt geen botsing van mensenrechten; want echt, het dierenwelzijn hoe belangrijk dan ook is geen mensenrecht. Het moge duidelijk zijn dat het een teken van beschaving is dat dieren geen onnodig leed wordt toegebracht. Daarmee kan gesteld worden dat er zwaarwegende argumenten zijn voor een verbod, maar de vraag is of dat voldoende is een inbreuk op een mensenrecht te rechtvaardigen.

Menselijke waardigheid

Naar mijn mening kan je het begrip menselijke waardigheid niet zo ver oprekken dat deze in het geding is, omdat je de slacht zonder bedwelming afgrijselijk vindt. Waarom moet het belang van degenen die in hun godsdienstvrijheid worden beperkt juist in dit geval wijken: hoe meet men dat ten opzichte van het mogelijke kortstondige leed van dieren en hoe weegt men dat leed af tegen fundamentele rechten? De vraag moet ook gesteld worden waarom, terwijl in veel andere gevallen het leed dieren aangedaan oneindig veel groter is, juist op dit beperkte terrein maatregelen zo veel noodzaak en prioriteit moeten hebben.

Volgens de indieners van dit initiatief wetsvoorstel valt dit onder de beperking van de goede zeden 'want het wetsvoorstel beoogt immers het dierenwelzijn te verbeteren'. Dit belang - van het dierenwelzijn - moet bovendien opwegen tegen de opgelegde beperking van het grondrecht van recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. De indieners zeggen ja en ik zeg volmondig nee; dit belang weegt niet op tegen de beperking van dit mensenrecht en ik doe op een beroep op de Senatoren om morgen Nee te stemmen. De Eerste Kamer heet toch niet voor niets de 'Chambre de Réflexion', een instituut waar maatschappelijke worteling en reflectie samenkomen.

Een korte toelichting van mij op deze felle oproep, te meer omdat ik zelf niet godsdienstig ben. De vraag is niet zozeer of de overheid heeft te bepalen of de koe de laatste vier stappen al dan niet onbedwelmd mag zetten. Het gaat om bescherming van religieuze minderheden die zich door deze voorstellen ernstig bedreigd voelen. De ervaring van uitsluiting gaat veel verder dan de beperkte groep die het direct aangaat. Dus verder dan zij voor wie het uitsluitend eten van kosher of halal vlees een absoluut gebod is. Het raakt de brede groep die zich verbonden voelt met de religie of de culturele en historische achtergrond, doordat er zo weinig respect getoond wordt voor hun argumenten.

Een gevoeligheid voor vroegtijdige signalen in een samenleving bij schendingen van de Rechten van de Mens is wezenlijk, juist om de rechtsstaat gedachte in stand te houden. Elke stap naar uitsluiting is zo'n belangrijke vroegtijdige waarschuwing. Democratie is meer dan een kwestie van meerderheden, het is vooral een waarborg van de fundamentele rechten van de mens waar ook ter wereld.

Fred Grünfeld is bijzonder hoogleraar naar Oorzaken van Mensenrechten Schendingen aan de Universiteit Utrecht bij het Centrum voor Conflict Studies en universitair hoofddocent in de Internationale Betrekkingen aan de Universiteit Maastricht en het Maastricht Centrum voor de Rechten van de Mens.

Bron: Volkskrant

Aanslag centrum Luik

LUIK - Een wapenfreak heeft dinsdag dood en verderf gezaaid in de Waalse stad Luik. In hartje centrum, dicht bij de kerstmarkt, opende hij kort na het middaguur het vuur op voorbijgangers. Vier voorbijgangers kwamen om het leven, onder wie een peuter van 17 maanden. De schutter pleegde zelfmoord. Er zijn 123 mensen in ziekenhuizen opgenomen.

Het jonge kindje overleed even voor elf uur in het ziekenhuis. De dader, de 33-jarige Nordine Amrani, sloeg toe op het plein Saint Lambert, de centrale ontmoetingsplek van Luik. Hij gooide explosieven in de richting van enkele bushokjes, waar mensen stonden te wachten. Ook schoot hij met een machinegeweer in de menigte, meldde getuigen.

Een jongen van 15 bezweek ter plekke, een 17-jarige jongeman en een 75-jarige vrouw stierven eerder al in het ziekenhuis. Een 20-jarige jongeman liep ernstige verwondingen op aan zijn hoofd en is er slecht aan toe.

Kogelwonden

Enkele gewonden zijn er slecht aan toe. Sommigen zouden kogelwonden hebben, anderen zijn in shock geraakt. Zes lichtgewonde slachtoffers werden in het ziekenhuis van Maastricht opgevangen.

Amrani was enkele jaren geleden al veroordeeld wegens verboden wapenbezit en drugs. Kort na de schietpartij waren er meldingen over een of meer handlangers, maar na enkele uren stelden de autoriteiten dat het een eenmansactie betrof.

Koning Albert II en koningin Paola brachten een bezoek aan Luik. Ook een grote delegatie ministers onder leiding van premier Elio Di Rupo bezocht de stad, waar 's avonds een herdenkingswake werd gehouden.

'Rennen voor je leven'

„Je rent voor je leven”, aldus een getuige, die de aanslag overleefde. Over het motief van de actie konden de autoriteiten nog niets zeggen. Mogelijk handelde Amrani uit haat tegen justitie. De autoriteiten sloten een terroristische daad, bijvoorbeeld met islamitische achtergrond, uit.

De politie zou Amrani nog steeds in de gaten hebben gehouden. Hij had zich dinsdag opnieuw moeten melden in het paleis van justitie aan het plein voor een verhoor.

Zware jongen

Amrani gold als zware jongen, ook wegens zedenfeiten en heling. Een rechter had hem veroordeeld tot 58 maanden en 11.000 euro boete nadat de politie niet alleen 2800 cannabisplanten, maar ook een heel wapenarsenaal bij hem had aangetroffen. Zo had hij een raketwerper, een AK-47 (kalasjnikov) en duizenden wapenonderdelen thuis.

De Belgische premier Elio Di Rupo reageerde met afgrijzen op de „ernstige feiten”. Zijn eerste gedachten gaan naar de slachtoffers, hun families en vrienden, en naar alle inwoners van Luik, luidde het. De premier sprak van „een tragedie waarvoor woorden tekortschieten”.

Tweede klap

De dodelijke aanslag kort voor Kerstmis is de tweede grote klap voor Luik in nog geen 2 jaar. Begin vorig jaar was in de buurt van het plein nog een gasontploffing in een huis, waarbij 14 doden vielen.

Bron: Telegraaf

Indonesië

'De regering doet te weinig om ons te helpen'

door Esther de Jong in Jakarta – 06/02/07, 22:43

De inwoners van Jakarta zijn teleurgesteld in de Indonesische regering. Grote delen van de stad staan al dagen onder water en een oplossing lijkt nog niet in zicht.

Duizenden mensen zijn dakloos geworden nadat zware moessonregens grote delen van de miljoenenstad onder water hebben gezet. Ze wonen in opvangkampen, moskeeën en op begraafplaatsen. Zeker 44 mensen zijn omgekomen.

Ook een groot gedeelte van de wijk Bendungan Hilir in het centrum van Jakarta staat sinds vorige week donderdag onder water. De markt, een van de lokale trekpleisters, is net als het ziekenhuis overstroomd. Het water lijkt niet meer weg te kunnen stromen. Als het peil zakt, brengt een enkele regenbui het weer terug op het niveau waarop het was.

Zo'n duizend vluchtelingen hebben onderdak gevonden in een basisschool in de wijk. De 25-jarige Nelly slaapt er al vijf nachten in een klaslokaal, dat ze deelt met dertig anderen. „Ik zou niet weten waar ik anders zou moeten slapen”, vertelt ze.

Het schoolgebouw heeft twee wc's, waar duizend vluchtelingen gebruik van maken. Haar familie woont aan de andere kant van Java en geld om daarheen te gaan heeft ze niet. Ze maakt zich zorgen over de gezondheid van haar bijna drie jaar oude dochtertje, dat al dagen last heeft van diaree.

In Bendungan Hilir begint inmiddels een tekort te ontstaan aan babyvoedsel, schoon water en medicamenten. „We hebben al vanaf gisteren gebrek aan bepaalde medicijnen”, vertelt Nuraini, een legerarts die werkt in een hulppost. De meeste mensen die zich bij haar melden, hebben diaree en last van huiduitslag.

Artsen waarschuwen voor het uitbreken van ziektes, zoals cholera, tyfus en dysenterie. Ook zijn ze bang voor een uitbraak van malaria en andere door ongedierte overdraagbare ziektes.

Mohammad Syaifudin zit voor de hulppost op een klapstoeltje te wachten op medicijnen. Zijn ouders, vrouw en kind zitten al vijf dagen vast op de tweede etage van zijn woning, midden in het overstroomde gebied. Hij trilt van vermoeidheid. „Ik wil heel graag weg uit mijn huis, maar ik zou niet weten waar ik naar toe kan.” Hij voegt eraan toe dat hij bang is voor plunderingen, de reden dat hij het al zo lang uithoudt.

Jakarta wordt ieder jaar overstroomd door de moessonregens. Maar het is vijf jaar geleden dat het op deze schaal gebeurde en toen was het water al na twee dagen verdwenen. Milieuorganisaties zeggen dat de overstroming voorkomen had kunnen worden als de lokale overheid rekening zou houden met de jaarlijks terugkerende tropische stormen. Afvoerkanalen worden niet of nauwelijks aangelegd, en als ze er wel zijn, zitten ze vaak vol met vuilnis.

In de van oudsher groene stad is bijna geen stukje groen meer te bekennen. Aannemers bouwen lukraak en soms zelfs in zogenoemde 'overloopgebieden' van rivieren, die bedoeld zijn om regenwater op te vangen. Door de toestroom van migranten is er grote vraag naar woningen. Veel laagliggende gebieden zijn volgebouwd met nauwe sloppenwijken.

In Bendungan Hilir wijst buurtbewoner Stefano Felix Lamuri op twee zeer luxueuze winkelcentra, die zijn gebouwd in een groen overloopgebied. Lamuri kan zijn teleurstelling in de regering nauwelijks voor zich houden. Dat er mensen zijn overleden door de overstroming noemt hij 'onnodig'. „We leven in zo'n moderne tijd, bijna iedereen heeft een mobiele telefoon, maar de regering werkt totaal niet mee. Zij moeten actie ondernemen, maar dat doen ze niet.”

Bron: Trouw

Carel Kraayenhof de Piazzolla van de Lage Landen

STAN RIJVEN | *Trouw* – 29/09/11, 00:00

Onlangs ontving componist/bandoneonspeler Carel Kraayenhof de Gouden Eeuw Award voor zijn hele oeuvre. Hij begeleidt met zijn sextet het Nationale Ballet bij Van Manen's 'Vijf Tango's' en toert met de nieuwe productie 'Puur' door het land.

Carel Kraayenhof (1958) is wellicht 's werelds grootste bandoneon-speler. Van Astor Piazzolla-fan ont-popte hij zich tot diens gerespecteerde erflater. Net als zijn Argentijnse leermeester, die met zo'n driehonderd composities de bandoneon tot een volwaardig concert- instrument verhief, is Kraayenhof een vernieuwer. Behalve naar de tango nuevo sloeg hij zijn vleugels uit naar klassiek, pop en filmmuziek. Onder meer soleerde hij wereldwijd onder de Estlandse dirigent Kristjan Järvi, speelde hij mee op platen van Marco Borsato en werkte hij samen met Ennio Morricone. En sinds Kraayenhofs optreden tijdens het huwelijk van Máxima en Willem- Alexander staat de afkorting BN ook voor BandoNeon.

We ontmoeten elkaar in de catacomben van het Amsterdamse Muziektheater, waar Het Nationale Ballet met de voorstelling 'Goud' zijn vijftigste verjaardag viert. Hoogtepunt daarin vormen de 'Vijf Tango's' van Hans van Manen.

Kraayenhof: "Zijn tango-choreografie was in 1977 een historische gebeurtenis, zowel voor de dans- als voor de muziekgeschiedenis. Van Manen maakte hiermee het oeuvre van Piazzolla bekend in nieuwe kringen. Dat leidde in 1983 tot Piazzolla's Nederlandse debuut in Vredenburg. De directie gunde Piazzolla aanvankelijk de kleine zaal, maar zelfs twee uitverkochte grote zalen bleken niet genoeg. Daar begon de tangorevival van de jaren tachtig."

Voor Kraayenhof symboliseert die tijd een uiterst vruchtbare periode. Hij verruilde filosofiestudie en trekharmonica voor de bandoneon, die hij via een Argentijnse banneling bemachtigde. "Hij nam ook elpees voor me mee uit Argentinië, van Pugliese en Piazzolla. Hun grammofoonplaten speelde ik na, zij waren mijn eerste leermeesters. Daarna studeerde ik in Parijs bij Mossalini die me alles bijbracht over houding en techniek."

Hoe ontstond het contact met Piazzolla?

"April 1987 belde zijn manager: of ik naar Amsterdam wilde komen. Piazzolla wilde mijn instrument lenen, het zijne was kapot. Hij vond het zo bijzonder dat een Nederlander bandoneon speelde. 'Speel eens wat voor me' zei hij. Hij greep mijn hand en zei: 'Jij bent in Buenos Aires geweest, hè jongen. Ik ga je uitnodigen'. Een half jaar later belde Piazzolla uit New York: 'Ik heb drie maanden werk voor je.' Acht voorstellingen per week op Broadway!"

En met Van Manen?

"Tot mijn verbazing werd 'Vijf Tangos' gedanst op een krassige oude vinylplaat. Aangezien alle andere balletten live werden begeleid door Holland Symfonia, stelde ik Van Manen voor dat ook te doen met Piazzolla's tango's. 'Laat maar eens zien wat je kan', was zijn reactie. We hebben het ballet begeleid, maar Hans was uitsluitend bezig met de dansers. Toch zei hij: 'Je kunt meteen beginnen'."

Naast de begeleiding van Het Nationale Ballet toert u dit najaar met de productie 'Puur'. Waarom die naam?

“Om twee redenen. De titel verwijst naar een geheel akoestisch optreden, een septet met vier strijkers. Tegelijkertijd is het een kwinkslag naar de politiek, naar de culturele situatie van nu, waarin zo weinig plaats wordt gemaakt voor het echte musiceren. Dit is ook het jaar waarin prinses Máxima via het Oranje Fonds heeft aangekondigd om kinderen in contact te brengen met muziek.”

Bent u al gevraagd voor 2-2-12?

Kraayenhof: “Nee, nog niet. Ik heb op 2-2-02 door dat huwelijk nationale bekendheid gekregen. Het gevolg is dat mensen je opeens commercieel vinden, of arrogant. Je hebt immers je hoofd boven het maaiveld uitgestoken. Ik kies zorgvuldig uit hoe en wanneer ik ‘Adios nonino’ uitvoer. Als mensen het heel graag willen horen, spelen we het. Maar er zijn ook gelegenheden waarbij we denken: ‘nu even niet’. Meestal krijgen we als commentaar: waarom hebben we ‘Adios nonino’ niet gehoord?”

Bron: Trouw

Waar gaat deze eurotop nu weer over?

door Hans Klis

Vanavond begint weer de volgende cruciale top van de Europese leiders in een reeks van cruciale toppen over de schuldencrisis in de eurozone. Het gaat om de redding van de euro, maar waar gaan Merkel en consorten het nu weer over hebben?

Wat de leiders van de eurozone en de rest van de Europese leiders vanavond eindelijk eens willen laten zien, aan de financiële markten en de wereld, is dat zij in staat zijn om tot een ambitieus reddingsplan van de euro te komen. Op 27 oktober kwamen zij ook al samen en besloten onder andere tot een vergroting van het Europese noodfonds naar 1.000 miljard, maar dat is ze niet gelukt aangezien investeerders als China er nog weinig in zien om zich bloot te stellen aan de crisis.

De 27 Europese regeringsleiders beginnen om 19.30 uur aan een informeel diner waar ook EU-president Herman Van Rompuy en Mario Draghi, de president van de Europese Centrale Bank aanschuiven. Dit duurt naar verwachting tot 22.30 uur, waarna de leiders morgenochtend om 11.00 beginnen met het formele overleg. Wat gaat er op deze top besproken worden?

Een ingrijpende herziening van het verdrag van Lissabon

De Duitse kanselier Angela Merkel en de Franse president Nicolas Sarkozy willeningrijpende veranderingen in het EU-verdrag. Zij willen bijvoorbeeld dat landen automatische sancties krijgen opgelegd wanneer ze begrotingsregels overtreden.

EU-president Herman van Rompuy ziet liever beperkte aanpassingen die sneller doorgevoerd kunnen worden omdat deze niet geratificeerd hoeven te worden door alle landen – een tijdrovend proces – en de EU snel maatregelen kan implementeren om de aanhoudende schuldencrisis te bezweren. Een alternatief op deze plannen is dat de eurolanden onderling een nieuw verdrag afsluiten, maar dat kan mogelijk leiden tot een scheidslijn tussen de eurolanden en de niet-eurolanden. Iets wat de voorzitter van de Europese Commissie, José Manuel Barroso, wil voorkomen.

Toch weer die eurobonds

Hoewel het voor Merkel en Sarkozy al vaststaat dat de creatie van zogeheten eurobonds, gezamenlijke Europese schuldenpapieren, geen optie is wordt daar vanavond en morgen opnieuw over gepraat. Van Rompuy en Barroso zijn voor de invoering van deze nieuwe vorm van obligaties waar lidstaten garant staan voor elkaars schuld.

Maar omdat daardoor de rentes stijgen op bestaande schuldenpapieren van landen die nog relatief weinig last hebben van de schuldencrisis zien Duitsland en Frankrijk daar liever van af. Alleen noodlijdende landen in de eurozone zoals Griekenland, Italië en Spanje zullen van de creatie profiteren omdat de rente lager is dan die op hun obligaties. Hierdoor zouden zij makkelijker kapitaal kunnen verkrijgen op de financiële markten. Volgens Merkel moet de discussie over eurobonds pas gevoerd worden na het einde van de schuldencrisis.

Moet er meer druk komen op de ECB?

De Europese Centrale Bank is natuurlijk onafhankelijk. President Draghi luistert uiteraard wel naar de politiek, maar neemt zijn eigen beslissingen. Toch dringt Frankrijk aan op massaal ingrijpen van de ECB om rust te brengen op de Europese obligatiemarkt door bijvoorbeeld bestaande schuldenpapieren op te kopen om de rentes te drukken. Dat doet de centrale bank al sinds augustus maar Draghi heeft al aange-

geven dat dit “tijdelijk” is, want het geeft een verkeerde signaal aan de eurolanden; het dwingt ze niet tot het strengere regulering op hun begrotingen.

Hoe wordt het Europese noodfonds ESF eindelijk die ‘big bazooka’?

Zat er eerst nog maar 280 miljard euro in het noodfonds, in maart werd dat bedrag nogverhoogd naar 440 miljard en eind oktober kwam de EU overeen tot een ‘big bazooka’ van 1.000 miljard euro. Van die beloofde ‘slagkracht’ is echter nog weinig terechtgekomen aangezien investeerders daar weinig brood inzien. Maar hoe komt de ‘rijke’ EU aan dat bedrag nu ‘arme’ landen als China, dat per hoofd van de bevolking armer is dan Europa, hebben aangegeven niet direct te willen bijdragen? Dat is de vraag die vanavond en morgen speelt bij de Europese leiders. De landen kunnen elk zelf meer bijdragen aan het fonds, maar dat is onder andere voor Frankrijk geen optie. Het land levert al een grote bijdrage aan het Europese noodfonds en ziet een nog grotere garantiestelling voor het fonds als een serieuze bedreiging voor de kredietwaardigheid en dat brengt weer de rating van het EFSF in gevaar. Een mogelijkheid is dat het Internationaal Monetair Fonds bijspringt, maar dat is wel een slecht signaal naar de financiële markten, dat betekent namelijk dat de eurozone niet zijn eigen boontjes kan doppen.

Vinden de Europese leiders bij deze top wel een oplossing voor de schuldencrisis

De grootste vraag bij de EU-top is natuurlijk of de leiders dit keer wel met een stevige oplossing kunnen komen voor de schuldencrisis die ook de financiële markten gerust kunnen stellen. Gezien de resultaten van de afgelopen toppen is dat misschien niet reëel. Minister van Financiën Jan Kees de Jager liet vanmiddag tegenover het Financieel Dagblad in ieder geval al weten geen definitieve beslissingen te verwachten, maar in het beste geval een politiek besluit op hoofdlijnen.

Bron: NRC

3.2 Eerste periode VO, bijlage 3

Hand-out onderzoeksvragen, bronnen, trapezium

Op de BSA-VO moet een onderzoeksvraag voldoen aan de volgende criteria. Een onderzoeksvraag is:

Relevant, dit houdt in dat de onderzoeksvraag:
interessant is, dat wil zeggen: de moeite van het beantwoorden waard
vraagt naar dingen die niet algemeen bekend zijn
geen ja, nee of ander simpel antwoord oproept (weetjes, feitjes etc.)

Duidelijk, dit houdt in dat de onderzoeksvraag:
uit één vraag bestaat
geen vage en/of onbekende woorden bevat
niet op meerdere manieren valt uit te leggen

Feitelijk, dit houdt in dat de onderzoeksvraag:
geen meningen of dingen bevat die jij voor waar aanneemt
vraagt naar een antwoord dat onderbouwd kan worden met feiten

Passend, dit houdt in dat de onderzoeksvraag:
vraagt naar iets reëels, dat wil zeggen: iets waarop een antwoord te vinden is
binnen maximaal 45 minuten beantwoord moet kunnen worden

Handout Bronnen

Digitaal

voordeel

nadeel

Schriftelijk

voordeel

nadeel

Schema trapezium

(trapezium)

3.2 Eerste periode VO, bijlage 4

Hand-out presentatievaardigheden, kaartje

Op de BSA-VO moet een presentatie voldoen aan de volgende criteria:

Begin: pakkende introductie

Het begin introduceert de onderzoeksvraag. Tegelijkertijd moet het begin ook de aandacht van de toehoorders trekken. Dat kan op verschillende manieren:

- Doe een verrassende, uitdagende of schokkende uitspraak
- Geef een voorbeeld of korte anekdote
- Geef een indrukwekkende statistiek
- Geef een interessant citaat
- Geef de aanleiding voor het onderzoeken van deze vraag
- Betrek de toehoorders door hen aan te spreken of een vraag te stellen ('Wisten jullie dat...?')

Je zegt in elk geval niet: 'Ik ga mijn presentatie houden over...' of 'Mijn onderzoeksvraag is...' Je denkt vooraf goed na over hoe je begint: noteer de volledige zin(nen) en leer die uit je hoofd.

Midden: gestructureerde informatie

Het midden geeft gestructureerd antwoord op de onderzoeksvraag. Je kunt dit doen door de vragen Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? te beantwoorden. Je hebt je goed ingelezen in de stof en weet waar je over praat. Noteer dus alleen steekwoorden, getallen en citaten.

Einde: beklijvende conclusie of samenvatting

Het einde geeft een conclusie of samenvatting. Formuleer deze kort en krachtig in één of twee zinnen. Denk er aan: het einde moet ook blijven hangen in het geheugen van de toehoorder. Dat kan op verschillende manieren:

- Kom terug op je uitspraak, je voorbeeld, anekdote, statistiek of citaat uit het begin.
- Ga in op mogelijke gevolgen van de kwestie die je hebt onderzocht, of vertel over toekomstige ontwikkelingen.
- Leg een link met een overeenkomstige zaak, die bijvoorbeeld plaatsvond in een andere tijd of op een andere plaats.
- Betrek de toehoorders door hen aan te spreken of een vraag te stellen.

Je zegt in elk geval niet: 'Dat was mijn presentatie' of 'Meer kon ik niet vinden'. Je denkt van tevoren goed na over hoe je je presentatie eindigt: noteer de volledige zin(nen) en leer die uit je hoofd.

Duidelijk

- Je spreekt in een rustig tempo en je articuleert duidelijk.
- Je gebruikt alleen woorden en inhoud en die je zelf begrijpt.

Handout Presentatievaardigheden, kaartje voor de presentatie

Begin

Midden

Einde

3.2 Eerste periode VO, bijlage 5

Hand-out schrijfvaardigheden: objectieve en subjectieve artikelen

objectieve artikelen

Het belangrijkste leerpunt: er kunnen best meningen aan bod komen, zolang er maar geen mening door de schrijver zelf geuit wordt.

Partijtop GroenLinks stuurt Jolande Sap weg

(...)

Bij de recente verkiezingen verloor GroenLinks zes van haar tien zetels. Desondanks bleef Sap aan, omdat ze naar eigen zeggen veel steun kreeg van leden. Bovendien, zo betoogde ze, was ze met grote steun in juni nog gekozen als lijsttrekker.

Bron: Volkskrant

Het geld blijft stromen voor Obama

(...)

Obama kreeg vrijdag nog een meevaller in de schoot geworpen. Het werkloosheidscijfer daalde in september tot onder de 8 procent. Het cijfer kwam daarmee op hetzelfde niveau, als toen hij aantrad als president.

Zijn tegenstander Mitt Romney boorde de cijfers meteen de grond in. 'Dit is niet hoe echt herstel eruit ziet', constateerde de Republikein in een verklaring. 'We hebben in september minder banen geschapen dan in augustus en minder banen in augustus gecreëerd dan in juli. We zijn meer dan 600.000 banen kwijt in de industrie sinds Obama aan de macht kwam.'

Bron: Volkskrant

Volkorenbrood maakt dik? Zestien miljoen experts verschillen van mening

(...)

Eten, zegt Frans Kok, hoogleraar voeding & gezondheid aan Wageningen Universiteit, is net voetbal. Behalve zestien miljoen bondscoaches telt Nederland ook zestien miljoen voedingsexperts. Iedereen is zijn eigen autoriteit. Iedereen kent wel een tante bij wie een dieet fantastisch werkt of kinderen die zo-maar ineens lactose intolerant worden.

Kok zegt dat hij het meemaakt in lezingen dat hij eerst omstandig wetenschappelijk uitlegt waarom iets niet werkt en dat er dan iemand opstaat en zegt: bij mij werkt het wel. Dan ben je dus uitgepraat.

Bron: Volkskrant

subjectieve artikelen

Wijs op het feit dat er vaak aanhalingstekens gebruikt worden: het gaat om een uitspraak, een mening, niet om een algemeen gelden feit.

‘Holleeder uitnodigen met ‘zuivere motieven’. Nou, berg je dan maar’

(...)

De enige motieven om Holleeder uit te nodigen zijn sensatiezucht, kijkcijfers, roem voor programmamakers. Doe maar. Maar bespaar ons gewapper met zuiver ondergoed. Journalistiek relevant zijn ook vragen over spijt en geweten aan willekeurig geboefte. Aan zo'n prachtwijkbewoner bijvoorbeeld, die een hoogbejaarde vrouw berooft en verkracht. Maar dat is te min voor College Tour, dat op klinkende namen mikt.

Bron: Volkskrant

‘Haren, dat zijn wijzelf’

(...)

Is er een oplossing? Ja, maar niet zo lang we niet onder ogen zien dat ons systeem zulke uitwassen produceert (en misschien zelf een uitwas is). Zoals het kapitalisme ontaardt in een permanente crisis, zo stuurt het neoliberalisme aan op infantilisering (omdat kinderen nu eenmaal makkelijker te verleiden zijn tot koopgedrag) en een verwording van ons bestel tot teletubbedemocratie (zodat de ‘waarheid’, die zelden eenvoudig is, geen kans meer krijgt om gehoord te worden). In tijden van economische voorspoed is het consumentisme de mantel der liefde die de innerlijke leegte bedekt.

Bron: Volkskrant

Op een gewone school leren kinderen het leven

(...)

Ouders moeten hun kind juist leren dat het op school niet altijd gaat zoals thuis. Over het algemeen is het primair en voortgezet onderwijs in Nederland van goede kwaliteit, blijkt uit internationale vergelijkingen. De kinderen zijn gelukkig en de meeste kinderen gaan graag naar school. Leraren slagen erin kinderen naar hun beste vermogen te laten leren en ontwikkelen, ook al zijn de omstandigheden niet altijd optimaal. De eisen van overheid, inspectie en ouders zijn hoog, maar het mag allemaal niet te veel kosten.

Bron: Trouw

3.2 Eerste periode VO, bijlage 6

Hand-out schrijfvaardigheden: artikelen zonder alinea

The Beatles: van tienerliefde tot wereldvrede

Gepubliceerd op: 5 oktober 2012, auteur: Etienne Stekelenburg (<http://www.geschiedenisbeleven.nl/>)

Het begrip Beatle was ooit een scheldwoord. Had je als man rond 1970 langer haar dan gemiddeld, dan kreeg je 'Beatle' naar je hoofd. En dat terwijl de immens populaire The Beatles toch juist altijd over liefde en vrede zongen. The Beatles brengen op 5 oktober 1962 in Groot-Brittannië hun eerste single, Love Me Do, uit. Het is niet alleen de start van een band die wereldwijd furor maakt, het blijkt ook het begin van een nieuwe tijd. Paul McCartney (1940 -) schrijft Love Me Do in 1958. Hij is dan zestien jaar en verliefd op zijn vriendin Iris Caldwell. Zoals bij later werk van The Beatles schrijft McCartney samen met John Lennon (1940 – 1980) de liedjes. In dit geval neemt Lennon het refrein voor zijn rekening wanneer ze weer eens spijbelen van school om aan muziek te werken. Het duurt nog vier jaar voordat Love Me Do daadwerkelijk wordt opgenomen in de Londense Abbey Road Studio. Het nummer klimt niet hoger dan de zeventiende plaats in de hitlijsten van 1962, maar wanneer de single op 27 april 1964 in Amerika uitkomt, is Groot-Brittannië desondanks al een jaar in de ban van de Beatlemania. Liverpool is de eerste Britse havenstad waar zeelieden bij thuiskomst hun uit Amerika meegebrachte rock-'n-rollplaatjes van Elvis, Chuck Berry en Bill Haley laten horen. De muziek heeft een enorme invloed op muzikanten in Liverpool. Onder aanvoering van The Beatles ontstaat er een nieuwe muziekstroming die voortkomt uit de Amerikaanse rock-'n'-roll, skiffle en rhythm & blues. Het nieuwe muziekgenre heet inmiddels Merseybeat, vernoemd naar de rivier de Mersey die langs de havenstad loopt. De Britse jeugd heeft nieuwe helden gevonden en laat zich graag meevoeren op de golven van de Merseybeat en Beatlemania. Niet alleen de jonge Britten zien wat in de jeugdige rebellie van The Beatles, na 1964 verovert Beatlemania de hele wereld. In februari van dat jaar kijken 73 miljoen Amerikanen naar het eerste tv-optreden van The Beatles in The Ed Sullivan Show. Volgens gitarist George Harrison (1943 – 2001) zouden er zelfs geen misdaden tijdens het tv-optreden zijn gepleegd. Voor The Beatles is het succes een volkomen verrassing; de bandleden zijn verbaasd over de beroering die ze teweeg brengen. Op het hoogtepunt van de Beatlemania zegt drummer Ringo Starr (1940 -) dat ze dit misschien nog een paar jaar volhouden en dat hij dan genoeg geld hoopt over te houden om een kapperszaak te gaan beginnen. Het loopt allemaal anders. The Beatles worden rijk en hebben invloed op een nieuwe generatie. Tijdens wereldtournees raakt de band niet alleen beïnvloed door geestverruimende drugs maar ook door denkers, politici en spirituele leiders. Hoewel Lennon de naam heeft om politiek betrokken te zijn, beweert McCartney dat hij degene was die de band een politiek bewustzijn gaf. Vanaf 1965 spreken de bandleden zich regelmatig uit over maatschappelijke vraagstukken en politiek en dus niet meer alleen over de liefde. Sir Paul vertelt in een interview met het blad Prospect (2008) dat de filosoof Bertrand Russel hem tijdens een ontmoeting in 1965 wees op de oorlog in Vietnam en andere misstanden in de wereld. "Ik herinner me dat ik dezelfde avond nog terugging naar de studio en de andere jongens, en vooral John, vertelde over de oorlog in Vietnam en hoe slecht die oorlog was". De vier jongens uit Liverpool hebben een enorme invloed en fungeren voor veel jongeren als voorbeeld tegen de gevestigde orde. De opkomst van protestbewegingen zoals Flowerpower vallen samen met de visie van The Beatles en hun uitspraken over oorlog, honger en liefdeloosheid. Op het hoogtepunt van de Flowerpower-en hippiebeweging in de zomer van 1967 nemen The Beatles deel aan het Our World Project, het eerste wereldwijd uitgezonden satelliettv-programma, beschikbaar voor zo'n 400 miljoen mensen. Speciaal voor het project wordt aan Lennon en McCartney

gevraagd een lied te schrijven dat iedereen over de hele wereld kan begrijpen. Apart van elkaar beginnen Lennon en McCartney eind mei van dat jaar aan het nummer. Uiteindelijk valt de keuze op het lied dat Lennon heeft geschreven. All You Need Is Love voldoet aan alle wensen. De boodschap van Love & Peace is duidelijk voor iedereen, het is makkelijk te spelen, de tekst is makkelijk te onthouden en het beantwoordt aan het gevoel van de mondiale jeugdbeweging van die tijd. Tijdens de uitzending, op 25 juni 1967, spelen ze All You Need Is Love. De tv-show is maar liefst in 24 landen te zien, duurt zes uur en bevat de muziek van zes continenten. All You Need Is Love is na Revolution 1 wellicht het meest politieke lied van The Beatles. De op 27 augustus 1967 overleden Beatlesmanager Brian Epstein raadt het viertal echter aan om geen politieke of controversiële uitspraken (meer) te doen. John Lennon laat zich uiteindelijk na 1970 in zijn solowerk, interviews en demonstraties nog het meest uit over politiek. Het merendeel van het werk van The Beatles is en blijft inderdaad een variant op het thema 'Hou van Mij', precies zoals bij hun eerste single in 1962. Vijftig jaar na het uitkomen van Love Me Do blijkt voor hedendaagse muzikhelden de liefde nog steeds het grote thema. Het pleidooi voor wereldvrede en verdraagzaamheid wordt nu gedaan door hedendaagse pophelden als Bono van U2 en Chris Martin van Coldplay. Er is niet zo veel veranderd, alleen het taboe op de haardracht wellicht.

Vredenburgplein: broeinest van historie

Gepubliceerd op: 25 september 2012, auteur: Cas Nagtzaam (<http://www.geschiedenisbeleven.nl/>)

Momenteel wordt aan het Utrechtse Vredenburgplein een nieuw muziekcentrum gebouwd. Het zogenaamde Muziekpaleis gaat verschillende muziekzalen, die momenteel nog verspreid liggen over de stad, bundelen tot een bolwerk van muziek. Het plein waarop het Muziekpaleis verrijst, kent een fascinerende geschiedenis. Wie vanaf het station naar de Utrechtse binnenstad wandelt, valt meteen de grote betonnen wand op van het Muziekpaleis in aanbouw. De wand doet denken aan een enorm billboard, versierd met cirkels. Rechts van de wand bevindt zich een gedeelte van het veel lagere Muziekcentrum Vredenburg. Uiterlijk gezien doet niets meer vermoeden dat op de plaats waar dit moderne bouwwerk verrijst een eeuwenoude geschiedenis schuilgaat. In 1529 werd, in opdracht van Antoine de Lalaing (1480-1540), die in 1528 namens Keizer Karel V (1500-1558) de macht kreeg in Utrecht, begonnen met de bouw van eendwangkasteel op de plek van het Utrechtse Vredenburgplein. Omdat het kasteel bedoeld was om de vrede te bewaren, kreeg het de toepasselijke naam Vredenburg. Het werd gebouwd op de plek waar eerder het Catharijneconvent van de Johanniterorde gevestigd was. Grote delen van dit klooster, waaronder de kerk en het hoofdgebouw, werden opgenomen in de structuur van het kasteel. Kasteel Vredenburg was geen lang leven beschoren, want al in 1577 begonnen de burgers met de sloop, uit angst dat vreemde troepen het kasteel zouden bezetten. Geen irreële angst, want het kasteel was eerder bezet geweest door de Spanjaarden, voordat ze uit de stad werden verdreven naar aanleiding van de Pacificatie van Gent. Na de sloop ontstond een plein op de plek waar het kasteel had gestaan, dat pas later de naam Vredenburgplein zou krijgen. Het gedeelte van het kasteel dat deel uitmaakte van de stadsmuur bleef staan, evenals grote delen van de hoektorens. De slotgracht werd gedempt met het puin afkomstig van de sloop van het kasteel. In de 19e eeuw groeiden er bomen op het Vredenburgplein en stonden er molens op de twee overgebleven bastions. In 1918 werd een houten jaarbeursgebouw op het Vredenburgplein opgericht. Dit bleek een groot succes, want binnen de kortste keren werd de Jaarbeurs uitgebreid met nog meer handelsgebouwen. Zodanig zelfs dat de schouwburg, die vanaf de 18e eeuw deel uitmaakte van de bebouwing op het plein, in 1941 plaats moest maken voor een uitbreiding van de Jaarbeurs. Deze grote uitbreiding leidde uiteindelijk tot ruimtegebrek op het plein. In de jaren 50 verhuisde de Jaarbeurs naar een permanente vestiging aan de Croeselaan, waar ze tot op de dag van vandaag gehuisvest is. In de jaren 70 van de 20e eeuw werden de overbodig geworden Jaarbeursgebouwen op het Vredenburgplein gesloopt. Toch bleef het plein zijn handelsfunctie behouden, nog altijd is er op het plein drie dagen in de week markt. Vanaf de 19e eeuw werden de stadsommuring en de torens van kasteel Vredenburg geleidelijk gesloopt, omdat de Utrechtse stadsverdediging zijn functie verloor. Om de bouw van Hoog Catharijne mogelijk te maken, werd in de jaren 60 van de 20e eeuw een gedeelte van de fundamenteën gesloopt. Bijna twintig jaar later werd een groot muziekcentrum geopend op de overblijfselen van het vroegere kasteel. Muziekcentrum Vredenburg werd ontworpen door de architect Herman Hertzberger (1932). Een klein gedeelte van de resten van het kasteel, werd door Hertzberger in het nieuwe centrum geïntegreerd. Het Muziekcentrum werd ontworpen als een huiskamer van de stad: een horizontaal, uitgestrekt gebouw, met een grote centrale zaal. Hertzberger vond het belangrijk de menselijke maat tot uitdrukking te brengen in het gebouw, als reactie op de grootschalige gebouwen van de Jaarbeurs die ervoor op deze plek stonden. Hertzberger, dezelfde architect die Muziekcentrum Vredenburg ontwierp in de jaren 70, kreeg ook de opdracht als hoofdarchitect van het Muziekpaleis. De zalen van het Muziekpaleis werden ontworpen door verschillende architectenbureaus, zodat het gebouw een hybride uiterlijk gaat krijgen. Om te kunnen starten met de bouw van het Muziekpaleis, moest een gedeelte van het oude Muziekcentrum Vredenburg worden gesloopt. Hertzberger heeft ervoor gekozen een groot deel, waaronder de grote zaal, van het muziekcentrum

te behouden en dit onderdeel te laten uitmaken van het eclectische complex. Deze rijke geschiedenis maakt het Vredenburgplein tot een broeiest van historie, waarbij in nieuwe structuren steeds weer een gedeelte van het verleden werd verwerkt. Maar hoe lang zal het duren voordat ook dit splinternieuwe gebouw wordt gesloopt? En zal dan een deel van het Muziekpaleis worden hergebruikt in een nieuw gebouw? Op het antwoord op deze vragen zullen we waarschijnlijk nog even moeten wachten.

‘Goede leraren zijn net zo onmisbaar als vrije pers, een fatsoenlijke rechtsstaat en voldoende zonuren’

OPINIE - Martijn Simons – 05/10/12, 10:14

Iedereen heeft op school gezeten. Niet altijd met plezier, en ook niet altijd even succesvol, maar iedereen kent de middelbare school van binnen. En iedereen weet wat leraren kunnen betekenen. Deze week is het Nationale Onderwijsweek en vandaag is het De Dag van de Leraar. De dag is, volgens de site, ‘bedoeld om het imago van het leraarsvak te verbeteren en het belang van goede leraren te benadrukken door de beroepsgroep op een positieve manier onder de aandacht te brengen’. Dat is prima. En meer dan dat. Afgelopen maandag zag ik de documentaire ‘De les van de leraar’ van Arjan Vlakveld. De film volgt drie docenten. Twee ervan geven les op een middelbare school, de derde geeft leiding aan een instituut voor huiswerkbegeleiding. De film focust met name op de omgang tussen leraar en leerling, de manier waarop de leraar de kinderen probeert te motiveren, te begeleiden tijdens die vreemde, onrustige jaren van de puberteit. Neomi Lotte is docente Nederlands op een vmbo. Hoewel ik van huis uit een zwak heb voor docenten Nederlands, vond ik Neomi’s manier van lesgeven in eerste instantie een beetje betuttelend. Maar al vrij snel had ik in de gaten dat het precies was wat haar leerlingen fijn vonden, dat er iets rustgevends en vriendschappelijks van haar stem en houding uitgingen, iets vertrouwenwekkends. Neomi had wat moeite met een bepaald meisje, geen kwaad meisje, gewoon een meisje zoals er zoveel meisjes zijn: giechelen en kletsen, anderen van het werk houden zonder nare bedoelingen. Tijdens een cursus leerde Neomi nieuwe manieren om met zo’n situatie om te gaan. Ze testte ze uit, ze bleken te werken. Neomi zei dat ze door haar eigen gedrag te veranderen, ook dat van haar leerlingen kon beïnvloeden. Van dat besef werd ze gelukkig, dat zag je. Jelmer Evers geeft geschiedenis op UniC, een school in Utrecht die zich afficheert als ‘vernieuwend’ en ‘eigentijds’. Jelmer geeft onder meer les door filmpjes te maken die de leerlingen op eigen gelegenheid via YouTube kunnen bekijken, en hij wil de fixatie op de cijfers en toetsen verminderen, waardoor het leren meer centraal komt te staan en de leerlingen vanuit ‘intrinsieke motivatie’ aan de slag gaan. Hij wil de toets vormen naar het onderwijs, in plaats van andersom. Jelmer is bevlogen en betrokken, voor Jelmer wil je als puber nog wel je best doen, en als het niet voor Jelmer is, dan ten minste voor jezelf. Zou Neomi op haar vmbo zich ook zo’n aanpak kunnen veroorloven, vroeg ik me af. De hele film is, zonder drammerig of belerend te worden, een pleidooi voor goede leraren, en zo’n pleidooi kan niet vaak genoeg gehouden worden. Goede leraren zijn net zo onmisbaar als vrije pers, een fatsoenlijke rechtsstaat en voldoende zonuren. Zelf ben ik nog altijd de leraar dankbaar die me kennis liet maken met Jan Hanlo, met Nescio en K. Schippers. Tijdens het kijken naar ‘De les van de leraar’ dacht ik herhaaldelijk aan de broer van een vriend van mij. Een paar jaar geleden werd hij gekozen tot leraar van het jaar. Voorwaar een prestatie. Ik dacht aan het gesprek dat we voerden, aan de manier waarop hij vertelde over zijn leerlingen. Zo zei hij het: zijn leerlingen. Hij praatte en praatte. Over de lessen, de sfeer op school, de dingen die hij meemaakte: en in niets verschilde het van de manier waarop hij over zijn eigen kinderen sprak. Als je ziet hoe de geportretteerde docenten in ‘De les van de leraar’ hun taak opvatten en niets dan het beste willen voor hun leerlingen, is het op zijn minst merkwaardig dat er niet veel meer mensen dit vak kiezen. Het is pijnlijk om je te realiseren dat het voortgezet onderwijs nog altijd onvoldoende in staat blijkt genoeg gemotiveerde, capabele mensen te vinden. Aan wie dat ligt, ik weet het niet, in ieder geval niet aan Jelmer en Neomi.

‘De mensheid heeft een ambitieus doel nodig: een kolonie op Mars’

OPINIE - Tim van Opijnen - 17/08/12, 11:36

Het was genieten deze zomer. Vooral de Olympische Spelen waren een schitterend hoogtepunt en dat kwam natuurlijk vooral omdat onze nationale sporthelden zich waarachtig goed konden meten met de best getrainde lichamen op aarde. En zeg nou zelf, wiens hart ging niet harder kloppen van bewondering toen Epke zijn fabelachtige routine op de rekstok aan de wereld toonde, zelfs zijn internationale concurrenten vergaten even de competitie en verborgen hun bewondering niet. Dan zijn we plotseling als stug volk toch best trots dat zoiets exceptioneels in Nederland ‘gekweekt’ kan worden. Die olympische ‘spirit’ van wederzijds respect en saamhorigheid onder de sporters en publiek, die zich elke twee jaar van iedereen meester lijkt te maken, is toch eigenlijk een interessant fenomeen. Met z’n miljarden genieten we voor twee en een halve week van een 12 miljard euro kostend feestje en domineert sport, hoe obscuur ook (luchtdrukpistool schieten is een sport?), het nieuws. Nu wil ik het hier niet hebben over of de Olympische Spelen te duur zijn, maar over of we de olympische spirit en aandacht niet kunnen organiseren rond een doel wat een veel groter effect op de mensheid kan hebben. Immers als er één ding is dat het grootste media-evenement ter wereld bewijst, is dat iedereen erbij wil horen en dat het de verbeeldingskracht van verschillende generaties stimuleert om het beste uit zichzelf te halen. Wat zou dat doel dan moeten zijn, hoor ik u zich al hardop afvragen. Ik heb wel een idee. Dat doel moet groots en spectaculair zijn. Het moet iets positiefs en ongelooflijk ambitieus zijn waar we ons met z’n miljarden achter kunnen scharen en het liefst iets wat in potentie de fundamenten van ons bestaan kan veranderen. In dat opzicht is er maar een doel dat dat kan bewerkstelligen; een kolonie op Mars. Wat? Jazeker, een kolonie op Mars. Dat wordt misschien niet goedkoop, maar zeg nou zelf, spectaculair wordt het wel! Om een beeld te krijgen van de kosten kijken we even naar de Apollo-missie. Inclusief het hele voortraject, zijn die in 2010, gecorrigeerd voor inflatie, geschat op zo’n 90 miljard euro. De schattingen wat betreft de kosten voor verschillende missies naar Mars beginnen bij een schamele 10 miljard euro - de kosten van de organisatie van een gemiddelde Olympische Spelen, wat dus reuze mee valt - maar ergens rond de 200 miljard euro lijkt een stuk waarschijnlijker, wat eigenlijk ook in het niet valt als je bedenkt hoeveel geld we ondertussen hebben gestoken in het overeind houden van de banken. Er is zelfs al een clubje Nederlandse entrepreneurs, dat onder de naam Mars One dit project van de grond probeert te tillen. Een kolonie op Mars als technologische stimulans om ontwikkelingskosten te drukken zou je, zoals nu gedaan wordt door de Xprize foundation, internationale competities moeten organiseren om bepaalde technologische problemen op te lossen die de reis en overleven op Mars mogelijk maken. Een bedrijf zoals SpaceX lijkt nu al aan te tonen dat ruimtevaart inderdaad veel goedkoper en toch veilig kan doordat het veel efficiënter en gericht kan werken dan Nasa. Daarnaast zal er grote vooruitgang worden geboekt in het ontwikkelen van bijvoorbeeld super efficiënte recycling methodes, zonnecellen, brandstof en het groeien van voedsel dier hier direct op aarde ook een toepassing zullen vinden. En, zoals het project Mars One voorstelt, wordt deze missie het grootste media-evenement van de eeuw, wat miljarden aan TV-rechten oplevert. De financiën zouden, naast dat het een globaal gefinancierd project wordt, dus eigenlijk niet zo’n groot probleem moeten zijn. Maar hebben we er verder nog wat aan? Curiosity, het wagentje dat Nasa vorige week onder ongekende belangstelling op Mars zette, doet nu vooral geologisch onderzoek. Met mensen ter plekke kunnen we bijvoorbeeld echt onderzoeken of er ooit leven op Mars is geweest, of zelfs nog is. Bovendien misschien nog wel belangrijker, zitten we nu vast op deze aarde en dat is voor ons als uiterst nieuwsgierig soort veel te definitief. De mensheid heeft een gezamenlijk ambitieus doel nodig dat ons verenigt en net als de Olympische Spelen laat zien dat wanneer we het beste uit onszelf halen, we tot ongelofelijke prestaties in staat zijn. En waarom zouden we het niet doen. Wat hebben we te verliezen?

3.2 Eerste periode VO, bijlage 7

Hand-out schrijfvaardigheden: stappenplan objectief artikel

1. Je kiest of krijgt een informatief onderwerp.
2. Je zoekt feitelijke informatie op over het onderwerp. Een gevonden feit moet je bij tenminste nog één bron verifiëren. Je bakent het onderwerp af: waar wil je het wel over hebben en waar wil je het niet over hebben?
3. Je schrijft een objectief artikel. Op de BSA-VO moet een objectief artikel voldoen aan de volgende criteria:

Begin: pakkende introductie

Het begin introduceert het informatieve onderwerp. Tegelijkertijd moet het ook de aandacht van de lezers trekken. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor:

- Doe een verrassende, uitdagende of schokkende uitspraak.
  - Geef een voorbeeld of korte anekdote.
  - Geef een indrukwekkende statistiek.
  - Geef een interessant citaat.
  - Geef de aanleiding voor het schrijven over dit onderwerp.
- Je schrijft in elk geval niet: “Ik ga iets schrijven over...” of “Mijn onderwerp is...”.

Midden: gestructureerde informatie

Het midden geeft gestructureerd antwoord op de vragen Wie? Wat? Waar? Wanneer? Waarom? Hoe? Je werkt elk antwoord uit met de nodige details.

Einde: beklijvende conclusie of samenvatting

Het einde geeft een conclusie of samenvatting. Formuleer deze kort en krachtig in zo min mogelijk zinnen. Tegelijkertijd moet het einde ook blijven hangen in het geheugen van de lezers. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor:

- Kom terug op een uitspraak, voorbeeld, anekdote, statistiek of citaat uit het begin.
- Ga in op mogelijke gevolgen of toekomstige ontwikkelingen van deze kwestie.
- Leg een link met een overeenkomstige zaak, bijvoorbeeld in een andere tijd of op een andere plaats.
- Sluit af met een uitsmijter: iets om nog over na te denken voor de lezers.

Je schrijft in elk geval niet: “Einde” of “Dit was het!”

Duidelijk

Je schrijft zonder spelfouten en grammaticaal correct.

Je gebruikt alleen inhoud en woorden die je zelf begrijpt.

4. Je schrijft de titel. Je kunt kiezen voor een titel die voor de lezers meteen duidelijk maakt waar het artikel over gaat, of voor een titel die bij de lezers nieuwsgierigheid opwekt door minder informatie te geven.

3.2 Eerste periode VO, bijlage 7

Hand-out schrijfvaardigheden: stappenplan subjectief artikel

1. Je kiest of krijgt een controversieel onderwerp.
2. Je zoekt feitelijke informatie op over het onderwerp. Een gevonden feit moet je bij tenminste nog één bron verifiëren. Je noteert argumenten voor en tegen. Op basis van deze argumenten vorm je jouw opinie.
3. Je schrijft een subjectief artikel. Op de BSA-VO moet een subjectief artikel voldoen aan de volgende criteria.

Begin: pakkende introductie

Het begin van je artikel introduceert het controversiële onderwerp. Tegelijkertijd moet het duidelijk maken wat jouw opinie is en de lezers daar al warm voor maken. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor:

- Doe een verrassende, uitdagende of schokkende uitspraak.
- Geef een voorbeeld of korte anekdote.
- Geef een indrukwekkende statistiek.
- Geef een interessant citaat.
- Geef de aanleiding voor het schrijven over dit onderwerp.

Je schrijft in elk geval niet: “Ik ga iets schrijven over...” of “Mijn onderwerp is...”.

Midden: gestructureerde informatie

Het midden geeft gestructureerd de verschillende argumenten die jouw opinie onderbouwen. Daarnaast kun je mogelijke tegenargumenten weerleggen.

Einde: beklijvende conclusie of samenvatting

Het einde geeft een conclusie of samenvatting. Formuleer deze kort en krachtig in zo min mogelijk zinnen. Tegelijkertijd moet het einde ook blijven hangen in het geheugen van de lezers. Daar zijn verschillende mogelijkheden voor:

- Kom terug op een uitspraak, voorbeeld, anekdote, statistiek of citaat uit het begin.
- Ga in op mogelijke gevolgen of toekomstige ontwikkelingen.
- Leg een link met een overeenkomstige zaak, bijvoorbeeld in een andere tijd of plaats.
- Sluit af met een uitsmijter: een boodschap, waarschuwing, advies of vraag aan de lezers.

Je schrijft in elk geval niet: “Einde” of “Dit was het!”

Duidelijk

- Je schrijft zonder spelfouten en grammaticaal correct.
- Je gebruikt alleen inhoud en woorden die je zelf begrijpt.

4. Je schrijft de titel. Je kunt kiezen voor een titel die voor de lezers meteen duidelijk maakt waar het artikel over gaat, of voor een titel die bij de lezers nieuwsgierigheid opwekt door minder informatie te geven.

3.3 Vakken vol verhalen

‘Vakken vol verhalen’ is de naam die we op de BSA geven aan een periode van vijf weken waarin de werken aan een thema. Het is een periode die de gewone gang van zaken op een inspirerende manier onderbreekt. De VVV-lessen zijn in principe hetzelfde als de reguliere BSA-lessen. Het belangrijkste verschil is dat de teksten een thema uitdiepen en van verschillende kanten belichten. De doelstellingen tijdens VVV zijn dezelfde als tijdens de reguliere BSA-lessen. De titel is afkomstig van de methode ‘Vakken vol verhalen’, een van de bronnen die we gebruiken. Ook dit onderdeel is in ontwikkeling.

Doel:

Binnen een thema met de kinderen uitgebreid onderzoek doen naar een geschiedenisonderwerp.

Tijdsduur:

40 minuten (in plaats van de kern), gedurende een periode van vijf weken

Werkwijze:

Bij het onderzoek kruipen de kinderen in de huid van een persoon uit die tijd. We beginnen met het lezen van één of meer basisteksten. Via verdiepende teksten zoomen de leerlingen in op een specifiek onderwerp. De kinderen doen in tweetallen verder onderzoek naar dit specifieke onderwerp. Ze lezen de teksten die ze tijdens hun onderzoek vinden en presenteren hun bevindingen in de groep.

Alle teksten worden door alle leerlingen gelezen. De basistekst en de verdiepende teksten worden stuk voor stuk gedurende de periode van Vakken vol Verhalen klassikaal behandeld. De kinderen krijgen de verdiepende teksten al in de tweede of derde les als huiswerk (lezen) mee.

Vanaf dit moment beginnen de kinderen met hun onderzoek tijdens de BSA-lessen. De verdiepende teksten vormen de basis voor hun onderzoek. De leerkracht geeft de kinderen daarnaast ook andere geschikte bronnen zoals boeken en websites, voor verder onderzoek.

Een deel van de teksten wordt geselecteerd uit de methode Vakken Vol Verhalen, maar altijd een niveau hoger: groep 7 leest dus de teksten van VVV van groep 8.

Bij Vakken Vol Verhalen hoort een uitstapje, dat verdieping geeft aan het thema dat op de BSA wordt behandeld.

De volgende geschiedenisonderwerpen worden aangeboden:

Groep 6:	De Romeinen & Geschiedenis van de VOC
Groep 7:	De 80-jarige oorlog & De industriële revolutie
Groep 8:	De Middeleeuwen & ?
VO:	Helden uit Utrecht

Materialen:

Boekenkisten bij elk thema bestellen bij de bibliotheek

Afspraken vanaf zomer 2012:

In het schooljaar 2012-2013 zullen we met het BSA-team Vakken Vol Verhalen uitdiepen: dit onderdeel is in ontwikkeling. Uit de evaluatie van het schooljaar 2011-2012 blijkt dat vooral de wijze waarop de leerkracht de kinderen tijdens hun onderzoek begeleidt en de wijze waarop de kinderen hun onderzoek presenteren, nader moeten worden uitgewerkt.

Meer onderdelen van Vakken vol Verhalen zijn nog in ontwikkeling. Ze krijgen een plaats in de volgende editie van dit ABC.

Na de evaluatie van schooljaar 2011-2012 zijn onderstaande afspraken gemaakt:

Groep 6:

- De Romeinen (invulling tijdens schooljaar 2012-2013)
- Geschiedenis van de VOC
Dit is een thema in de methode Vakken Vol Verhalen. Niveau 7 is geschikt voor de BSA-leerlingen van groep 6.
De leerkracht maakt een selectie van verhalen uit de methode VVV: ze zijn niet allemaal geschikt voor de BSA.
Het thema krijgt meer inhoud door een deel van de film 'De scheepsjongens van Bontekoe' te laten zien. Ook het uitstapje naar de Bataviawerf in Lelystad, is een uitstekende verdieping.
Onderdeel van VVV is het vormgeven van je personage: een poppetje wordt 'aangekleed' met passende kleding en attributen. Dit knutselen is huiswerk: in de groep knutselen kost te veel tijd.
- Het uitstapje: Bataviawerf in Lelystad
- Materiaal: film 'Scheepsjongens van Bontekoe'

Groep 7:

- De 80-jarige oorlog (invulling tijdens schooljaar 2012-2013)
- De industriële revolutie
De basisteksten gaan uit van de centrale vraag 'Wat is de industriële revolutie?' We bieden de kinderen twee basisteksten aan, waarin de tijd van de industriële revolutie goed wordt neergezet. Een deel van deze teksten wordt als huiswerk meegegeven.

Mogelijke bronnen zijn: Dokukit, Eigenwijzer, Winkler Prins (studieversie of juniorversie)

De verdiepende teksten gaan over de volgende onderwerpen:

- Basis van de industriële revolutie (voor-tijdens-nu & machtsverhoudingen rijk-arm)
(personages: iemand van adel en armoedzaaier)
- Uitvinding van de stoommachine

- (personages: Newton en arbeider)
- Kinderarbeid en de Wet van Van Houten
(personages: kind en Van Houten)
- Fabrieken en arbeiders, leefomstandigheden, werkomstandigheden
(personages: arbeider en fabriekseigenaar)
- Ontstaan van steden, de trek van platteland naar stad
(personages: boer en stadhouder)
- Utrecht in de 19e eeuw
(Personages: Utrechter en ziekenverzorger)
- Textiel en het waterrad
(Personages: wever en spinner)
- Uitvinding elektriciteit
(Personage: Edison)

De verdiepende teksten gaan in op genoemde onderwerpen en worden uitgedeeld aan het eind van les 2 van Vakken Vol Verhalen. In de loop van de weken daarna worden deze teksten stuk voor stuk klassikaal behandeld. De overige lestijd wordt besteed aan het onderzoek.

Het uitstapje:

film 'Kruimeltje' in 't Hoogt bekijken (tijdens les 2?)

Materialen:

Boeken om aan te schaffen: Kruimeltje (Chris van Abkoude) en Zwarte Sneeuw (Simone van der Vlugt).
Boekenkist van de bibliotheek

Groep 8:

- Een tweede thema is nog niet vastgesteld. Ideeën zijn: Leonardo da Vinci, de Tweede Wereldoorlog, de Egyptische tijd. Of het oprichten van een bedrijf, met verdieping uit Max Havelaar, microkredieten, enzovoort? We kunnen een econoom als spreker vragen.
- de Middeleeuwen

Kinderen kiezen een personage uit de tijd van de Middeleeuwen en doen onderzoek. Hier worden teksten bij gezocht die kinderen handvatten geven om gericht onderzoek te doen. Bij het selecteren van de teksten letten we bijvoorbeeld op de rol en positie van de man, de vrouw of het kind in deze periode.

Het vertonen van (een deel van) de film 'Kruistocht in spijkerbroek' en het bezoek aan het Archeon vormen een goede verdieping.

Het uitstapje:

bezoek aan het Archeon in Alphen aan den Rijn

Materialen:

Film 'Kruistocht in spijkerbroek'

BSA-VO:

- Beroemde Utrechters

Het thema 'Beroemde Utrechters' wordt verder ontwikkeld in het schooljaar 2012-2013.

Uitstapje:

bezoek aan het Utrechts Archief, aan de Lange Nieuwstraat.

Op basis van dit uitstapje onderzoeken de leerlingen welke Utrechters een belangrijke rol hebben of welke Utrechters in het verleden een belangrijke rol hebben gespeeld in de Utrechtse maatschappij en geschiedenis.

We maken hierbij gebruik van het genre 'biografie'. De kinderen kruipen in de huid van een of meer van deze personen en maken een biografische presentatie of film over deze persoon.

Tot slot bedenken ze, hoe zij zelf hun sporen zouden willen nalaten in de maatschappij of geschiedenis. Dit presenteren ze eveneens.

3.3 Vakken vol verhalen, bijlage

Op avontuur bij de VOC, schema groep 6

Les	Activiteiten & (minuten)	Woordenschat
1	Episode 1: Brief Jacoba - introductie + uitleg VVV (10) - aanbieden woordcluster (10) Episode 2: De VOC, het VOC-schip en de mensen aan boord - tekst 1 & tekst 2 + sleutelschema A maken (30) - filmpje 'Heren Zeventien' (5) Huiswerk: oefen de woorden op de website VVV, dit geldt voor iedere les	- Handel drijven, handelen in, handelscentrum, handelswaar, handelsroute - De vloot - De concurrent - Het logo - De VOC
2	- aanbieden woordcluster (10) - tekst 3 & 4 (20) - indelen van personages (5) - CV invullen m.b.v. teksten (10) - onderwerp kiezen, een top 3 maken (5) - filmpje 'Specerijen uit Indië: De start van een bloeiende handel' (5) Huiswerk: hoofdpersoon maken en eventueel CV afmaken	- De kiel, het ruim, de romp, de dekken, de spanten - De lading - Het proviand - De ambacht, de ambachtslieden
3	Episode 3: Het leven aan boord - aanbieden woordcluster (20) - tekst 5 & 6 (20) - personages op de goede dekken plaatsen, uitleg knutselen van de dekken op de boot voor thuis en materialen meegeven (10) - Filmpje 'De vaaroute van de VOC' (5) Huiswerk: knutselopdrachten	- De ziekenboeg - De kombuis - De kajuit - De hut - De doorsnede - Verversen - Het zijde - De metalen
4	- aanbieden woordcluster (15) - tekst 7, 8 & 9(35) - Filmpje 'Ruim baan voor de VOC. De eerste multinational ter wereld' (5) Huiswerk: sleutelschema D + E invullen	- Houdbaar - De bacterie (de specerijen herhalen) - Besmettelijk - Het buskruit - Hardnekkig - Het symptoom - De oorzaak - De vitamine (scheurbuik herhalen)
5	- voorbereiden Batavia bezoek i.p.v. leesclub (20) - fragment van film: De scheepsjongens van Bontekoe minuut 0.33; ongeveer 10 minuten (10) - aanbieden woordcluster (10) - tekst 10, 11 & 12 (25) - woorden consolideren (10)	- De vesting - De moestuin - Het fort (pakhuis, vruchtbaar herhalen) - Enteren - De buit
6	Uitstapje naar Batavia werf	
7	- aanbieden woordcluster (10) - tekst 13, 14 & 15 (25) - werken aan sleutelopdrachten (20) Huiswerk: werken aan de sleutelopdrachten en de uitnodiging voor je ouders versieren.	- De muieterij - Het protest - Stichten - Het hoofdkwartier - De bevolking - Afkomstig - Immers
8	- werken aan sleutelopdrachten (55) Huiswerk: schrijf een verslag over het bezoek aan de Batavia.	
9	- sleutelopdrachten verwerken tot verhaal (55) Huiswerk: oefenen presentatie	
10	- oefenen presentatie (45) - presentatie voor ouders (45) Huiswerk: opdrachtenblad 5 (het leven van je hoofdpersoon: hoe gaat het verder?	